УДК 347.1+340.11+340.13

ЩОДО ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ДОКТРИНИ ДЖЕРЕЛ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ
ABOUT FURTURE DEVELOPMENT DOCTRINE OF SOURCES OF CIVIL LAW OF UKRAINE

Дрішлюк А.І.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
суддя апеляційного суду Одеської області
(за сумісництвом)

Стаття присвячена визначенню шляхів розвитку доктрини джерел цивільного права України на сучасному етапі розвитку української держави. Проаналізовано законодавчі передумови та новітні наукові здобутки, які, на думку автора, повинні враховуватися під час цього процесу. Запропоноване авторське бачення обраного аспекту проблематики та шляхи подальшого розвитку цивільно-правової доктрини в частині системи джерел цивільного права України.

Ключові слова: доктрина цивільного права, джерела цивільного права, цивільне законодавство, праворозуміння, правозастосування, цивільний процес.

Статья посвящена определению путей развития доктрины источников гражданского права Украины на современном этапе развития украинского государства. Проанализированы законодательные предпосылки и новейшие научные достижения, которые, по мнению автора, должны учитываться во время этого процесса. Предложено авторское видение избранного аспекта проблематики и пути дальнейшего развития гражданско-правовой доктрины в части системы источников гражданского права Украины.

Ключевые слова: доктрина гражданского права, источники гражданского права, гражданское законодательство, правопонимание, правоприменение, гражданский процесс.

Article is devoted to definition of ways of development of the doctrine of sources of civil law of Ukraine at the present stage of development of the Ukrainian state. Legislative preconditions and the latest scientific developments which, according to the author, have to be considered during this process are analyses. The author's image of the chosen aspect of a perspective and way of further development of the civil doctrine regarding system of sources of civil law of Ukraine is offered.

Key words: doctrine of civil law, sources of civil law, civil legislation, use of law, understanding of law, civil procedure.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Після проголошення Україною незалежності реформування законодавства зачепило усі його галузі. Внесення численних змін до нормативних актів, прийняття нових, зокрема кодексів, які з принципово інших позицій регламентують правовідносини на базі Конституції України, стало вже історією.

ЦК України став новою епохою в регламентації цивільно-правових відносин, основою для розвитку приватного права в Україні. Базуючись на принципово інших ідеологічних та доктринальних засадах ЦК України оновив правове регулювання багатьох інститутів, включив нові норми, і навіть поновив зв'язок між здобутками минулого та новітніми розробками українських науковців.

Відродження ідеї дихотомії права об'єктивно зумовило необхідність перегляду всієї системи джерел цивільного права України та формування нового цілісного уявлення про цей соціально-правовий феномен. Виходячи з дихотомії права можна зробити висновок, що всі джерела права можуть бути поділені на джерела приватного права та джерела публічного права. При цьому, результат такого поділу безпосередньо залежить від вирішення питання про розмежування «приватного» та «публічного», співвідношення понять «приватного права» та «цивільного права», а також типу праворозуміння дослідника. Останнє безпосередньо впливає на побудову ієрархічної системи, якою є система джерел цивільного права та включення/виключення з неї окремих джерел.

Сьогодні всі розуміють, що доктрина правових джерел, яка утворилася в позитивіській теорії права, більше не відповідає сучасним методам здійснення правосуддя. При цьому втрата монопольного положення закону серед джерел цивільного права та закріплення в ЦК України загальних принципів дає великий простір для застосування альтернативних джерел. Разом з тим нормативізм є частиною сучасного правового менталітету українців, що можна проілюструвати «важкістю» сприйняття цивільного договору в якості джерела цивільного права України. З точки зору позитивіста, цивільний договір позбавлений ряду ознак норми права, а тому він може виступати джерелом тільки в межах індивідуальних договірних відносин. Відповідно, внесення його в загальну систему джерел цивільного права для позитивіста виглядає вельми проблематичним. Проте якщо стати на позицію послідовної реалізації конституційних положень, які закріплюють норми природного права та принцип верховенства права, слід зробити висновок, що суттєвого доктринального та законодавчого оновлення потребують підходи до системи джерел цивільного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Виклад основного матеріалу дослідження. Результати дослідження джерел цивільного права не можуть існувати самі по собі, а напряму залежать від здобутків теорії держави та права. Еволюція розуміння права та його джерел відбувалась протягом багатьох століть. Проблема джерел права пов'язана з розумінням права як такого і не знайшла в науці свого остаточного вирішення. Більш того, зміна позиції в розумінні права, призводить до зміни систем джерел права, через що визначення системи джерел права стає не менш проблематичним ніж визначення самого феномену права [11].

Питання джерел цивільного права з різних позицій традиційно висвітлюється в межах курсів цивільного права [16; 21; 22], що є цілком логічним з точки зору підготовки майбутніх юристів. Проте, навряд чи це можна визнати достатнім для розкриття проблематики джерел сучасного цивільного права України.

Окремі аспекти проблематики висвітлювалися на рівні дисертаційних досліджень та монографій з теорії держави та права: Т. В. Колісник («Внутрішнє законодавство України як джерело міжнародного приватного права»), Н. Є. Толкачева («Звичаєве право»). Інші дослідження, наприклад, С. В. Місевич («Джерела канонічного права»), І. М. Овчаренко («Закон в системі джерел (форм) права та їх класифікація»), М. О. Томашевська («Корпоративні акти в системі джерел права»), Р. Б. Тополевський («Системні зв'язки юридичних джерел права»), проте приведені дослідження стосувались або загальних або спеціальних те-

оретичних аспектів проблематики системи джерел права.

Окремо слід відзначити праці Л. О. Корчевної (Проблема різноджерельного права: досвід порівняльного-правознавства, 2005), Н. М. Пархоменко (Джерела права: проблеми теорії та методології), теоретичні здобутки яких не просто були враховані, але й суттєво вплинули як на методологію, так і на окремі результати цього дослідження, хоча і вони виконані в загально – теоретичному аспекті.

У той самий час взагалі відсутні спеціальні дослідження системи джерел цивільного права України, а якщо йдеться про монографічне дослідження, то воно було виконане на теренах ще радянського цивільного права Іваном Борисовичем Новицьким у 1959 році («Источники советского гражданского права») до його другої кодифікації.

Слід відзначити, що такий «вакуум» характерний не тільки для радянського періоду. Якщо звернутися до дореволюційної цивілістики, то і там розгляд питань щодо джерел цивільного права здійснювався в межах відповідних курсів з цивільного права [10; 2; 18; 1; 23]. Виключенням стала опублікована вступна лекція Л. Кассо, яка була ним прочитана в Московському Університеті 17 січня 1900 р. Звісно питання джерел права виникали і під час проведення кодифікаційних робіт, проте вирішувались вони відповідно до традиції, що панувала на той момент в доктрині, з урахуванням ідеологічних концептуальних засад характерних для суспільства [19; 12; 8].

Окремо слід вказати на дисертаційне дослідження С. О. Погрібного, який у зв'язку з обраною ним проблематикою досліджував цивільно-правовий договір як джерело цивільного права України [13] та колективну монографію «Цивільне право України: традиції і новації» (Одеса, 2010), в якій В. В. Дудченко з врахуванням здобутків теорії, поділяючи в цілому позицію Є. О. Харитонова, запропонувала власне бачення проблем джерельності цивільного права України [5].

Проте, в цілому аналіз російської літератури свідчить, про наявність тенденції схожої з українською. Звертає на себе увагу монументальна праця М. М. Марченко («Источники права», 2007), видана у вигляді навчального посібника, якої передувала низька публікацій різного рівня та форми, російського дослідника. Вказана робота стала підсумком багаторічної праці автора з проблематики джерел права в загальнотеоретичному аспекті [9].

Цієї праці передувала низка кандидатських дисертацій, захищених з теорії держави та права в РФ [6; 3]. Крім того, було проведено декілька загальнотеоретичних досліджень системи джерел права [14; 20].

Джерела, які безпосередньо присвячені обраній проблематиці та комплексно підходять до її рішення можуть бути зведені до дисертаційного дослідження А. А. Діденко (Система гражданского права Российской Федерации, 2008) [4], монографічних досліджень О. М. Родіонової (Источники гражданского права России: история и современность, 2009) [15], М. М. Семякіна (Источники российского гражданского права: проблемы теории и практики, 2010) [17].

Незважаючи на значний шлях щодо вдосконалення цивільного законодавства в умовах проголошеної незалежності України його співставлення зі станом розвитку доктрини цивільного права, зокрема в частині джерел, свідчить про розрив між юридичною практикою та теоретичними здобутками. При цьому останні у порівнянні з результатами отриманими російськими дослідниками, які працювали в аналогічних умовах, різняться. Російська цивілістична доктрина продовжує традиційну позитивістку побудову, пропонуючи зручну в застосуванні систему джерел права, кожне з яких отримало закріплення в якості джерела на рівні законодавства. Це не означає, що в межах цієї системи не залишилося спірних питань, проте головною ідеєю, яка характерна для її дослідників, є нормативність джерела права, що забезпечує його регуляторний вплив на суспільні відносини.

Українська цивілістична наука також не стояла на місці. Зміна цивільної доктрини частково була відображена в ЦК України, проте подальшому розвитку вчення про систему джерел цивільного права заважають декілька обставин:

1. В теорії права не було остаточно вирішено питання сутності права, його природи, змісту. Це створює додаткові перешкоди к дослідженню інших, нерозривно пов'язаних з поняттям права явищ, категорій і понять, таких як джерело права, механізм правового регулювання, механізм правозастосування тощо.

2. Особливого значення розуміння права набуває при дослідженні джерел та форм права, визначення яких залежить від типу праворозуміння дослідника. У прихильників природно-правової концепції мається одне уявлення про зміст і форму існування права, у нормативістів – друге, у прихильників інтегрального підходу до права – третє і т. д. Разом з тим для всіх них спільним є характеристика права як системи загальнообов'язкових правил поведінки, що об'єктивуються в доступних для сприйняття джерелах.

В умовах визнання та закріплення принципу верховенства права дієвість (ступень впливу) джерела цивільного права не залежить від його формального закріплення в якості нормативного джерела, проте суттєво ускладнює його застосування, оскільки сучасний правозастосовчій механізм розрахований виключно на нормативні регулятори. Послідовна реалізація конституційних положень, які закріплюють норми природного права та принцип верховенства права, потребує суттєвого доктринального та законодавчого оновлення підходів до системи джерел цивільного права та суттєвого корегування цивільного та процесуального законодавства України.

Система джерел цивільного права України включає формально закріплені та незакріплені джерела. Незважаючи на проголошення верховенства права як орієнтиру для правозастосувача в судовій практиці та антропогенезу в науці, формальне закріплення джерела в такої якості в законодавстві сприяє стабільності його застосування. Встановлення процесуальної форми захисту обумовлює обов'язкову формалізацію джерел права в української правової традиції. Відповідно, будь-яке джерело для його застосування повинно бути формально закріплене в такій якості.

Наведене дозволяє стверджувати, що суттєвих змін в сприйнятті джерел цивільного права так і не відбулося. Разом з тим, згідно з природним або невідчужуваним правом і суспільним договором, людина наділена юрисдикцією від природи, вона є приватним законодавцем, тому саме в ідеї природної або приватної юрисдикції теорія джерел права (різноджерельного права – прим. А. Д.) знаходить своє обгрунтування і виправдання [7, с. 10].

Центральним пунктом будь-якої оновленої природно-правої доктрини є прагнення до справедливості, яке знаходить своє вираження в наділенні всіх людей рівними правами і свободами, в тому числі для захисту своїх прав та свобод. Забезпечення справедливості можливе тільки у разі, якщо вона стає вищою метою для правосуддя. Досягнення цієї мети можливе не тільки через прийняття справедливих законів, але й через судову правотворчість. При цьому введення заборони законодавцем на відмову в здійсненні правосуддя в умовах визнання верховенства права разом з закріплення в цивільному законодавстві механізму «аналогії права», свободи договору, створює нормативні передумови для суддівського правотворення в приватно-правовій сфері. Останнє повинне сприйматися не тільки як творіння права, але і як його застосування.

При цьому виникає необхідність суттєвого корегування цивільного та цивільно-процесуального законодавства України. Формальна закріпленість (в значенні санкціону-

вання державою на рівні закону) залишається головною ознакою джерела цивільного права, що забезпечує його застосування у практичній діяльності. Відповідно, основним джерелом системи джерел цивільного права залишається закон та інші нормативні акти. Виходячи з того, що система джерел це певна ієрархічна конструкція, необхідність якої обумовлена потребами правозастосовчої діяльності, на нашу думку існує всього два шляхи до подальшого розвитку цивільного права України у цій частині. Подальший розвиток цивілістичної думки повинен здійснюватися таким чином, щоб створити цілісне уявлення про цивільне право в межах юридично андропологічно орієнтованої системи права, з системою джерел яка б включала не тільки формально закріплені джерела, але й те, що традиційно відноситься до теорії (наприклад, доктрина), а потім повинно відбутися її законодавче закріплення, або можливе внесення змін у існуючу систему джерел, в тому числі процесуальні кодекси, з фіксацією тих джерел цивільного права, які будуть відповідати природно-правої доктрині та цінностям, які вони проголошують. Доктрина як джерело цивільного права є способом формулювання ідей, загальних цінностей, принципів. Саме вона в судовому застосуванні набуває форму правоположення і фактично повинна слугувати підосновою вирішення будь-якого проблемного питання в судовій практиці, Наведене не виключає зворотній зв'язок – під час правозастосування може виникнути практична ситуація, яка не знайшла свого теоретичного осмислення та вирішення, а тому суд буде сам формувати підоснову майбутньої доктрини.

Оскільки перший шлях, з нашої точки зору, є «еволюційний», то зміна системи джерел права та схеми правозастосування буде проходити більш природним шляхом, але тільки за умови наявності розробленої доктрини джерел права, яка, отримавши наукове визнання, поступово буде впроваджуватися в правозастосовчу діяльність. Разом з тим, мова йде про формування принципово іншого підходу до права, тобто до праворозуміння, але на це необхідні роки.

Інших шлях – адаптаційний, передбачає підготовку узгодженого пакету змін до матеріального та процесуального законодавства, які враховують сьогоднішній стан правозастосування, зокрема практику Європейського суду, прецедентність в судовій практиці тощо. Незважаючи на простоту другого варіанту, який базується на ідеї легалізації фактично існуючого стану правозастосування, під час підготовки змін необхідно чітко притримуватися системного характеру та максимально врахувати наслідки можливих процедурних змін з точки зору «звичайної судової практики».

Система джерела цивільного права України є ієрархічною системою, елементи якої мають самостійне значення проте взаємовпливаючі та пов'язані між собою через людину як центру її застосування. Кожен елемент системи джерел цивільного права має відносну самостійність та одночасну пов'язаність з іншими елементами системи джерел цивільного права України, що означає, що в залежності від конкретних соціально-економічних, політичних умов та стану розвитку громадського суспільства одні елементи можуть набувати більш вагомого регуляторного впливу, а інші – втрачати своє значення.

Наприклад, значення судової практики завжди збільшується коли йдеться про застосування нових актів. На нашу думку, система джерел цивільного права України повинна включати як формально закріплені так і формально незакріплені на сьогоднішній момент джерела. Незважаючи на проголошення верховенства права як орієнтиру для правозастувача в судовій практиці та антропогенезу в науці, формальне закріплення джерела в такої якості в законодавстві сприяє стабільності його застосування, а наявність процесуальної форми захисту обумовлює формалізацію джерел права в української правової традиції.

Подальший розвиток цивілістичної думки повинен здійснюватися таким чином, щоб створити цілісне уявлення про цивільне право з системою джерел, яка б включала не тільки формально закріплені джерела, але й ті джерела, що традиційно відноситься до ідеологічних джерел права, в межах юридично андропологічно орієнтованої системи права.

Доцільним уявляється поступова відмова від традиційного підходу до джерел цивільного права як формально закріплених та санкціонованих державою форм права, до їх розуміння як регуляторів цивільних відносин, які мають об'єктивний характер.

Проте внесення змін до процесуальної форми та «легалізація» формально незакріплених джерел на рівні процесуальних актів зніме питання про судову практику, доктрину як джерело цивільного права та дозволить побудувати не тільки теоретичну, але й практично обґрунтовану ієрархію джерел цивільного права України. Таким чином, компромісним та найбільш обґрунтованим є одночасне застосування обох вищевказаних варіантів, що дозволить в максимально короткі строки привести практику та теорію цивільного права до єдиного знаменника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васьковский Е. В. Учебник гражданского права [Текст] : учебник /Евгений Влодимирович Васьковский. – Москва : Статут, 2003. – 382 с. (Классика российской цивилистики.).

2. Гамбаров Ю. С. Гражданское право. Общая часть [Текст] : учебник / Юрий Степанович Гамбаров / [под редакцией и с предисловием В. А. Томсинова]. – М. : Зерцало, 2003. – 816 с. (Серия «Русское юридическое наследие»).

3. Гурова Т. В. Источники российского права [Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01./ Татьяна Владимировна Гурова. – Саратов, 1998. – 27 с.

4. Диденко А. А. Система гражданского права Российской Федерации [Текст] : дисс. канд. юрид. наук : 12.00.03. / Ася Алексеевна Диденко. – Краснодар, 2008. – 222 с.

5. Дудченко В. В. Цивільне право України (традиції і новації) [Текст] : монографія / авт. кол.; за заг. ред. Є. О. Харитонова, Т. С. Ківалової, О. І. Харитонової; наук. ред. Н. Ю. Голубєва. – Одеса : Фенікс, 2010. – 700 с.

6. Ковтун Д. В. Источники частного права [Текст] : дисс. … канд. юр. наук: 12.00.01 /Дмитрий Викторович Кавтун. – Казань, 2007. – 206 с.

7. Корчевна Л. О. Проблема різноджерельного права: досвід порівняльного-правознавства) [Текст] : дис. д.ю.н: 12.00.01. / Корчевна Людмила Олександрівна. – Одеса, 2005. – 412 с.

8. Маковский А. Л. О кодификации гражданского права (1922-2006) [Текст] : монография / Александр Львович Маковский. – Исследовательский центр частного права при Президенте Российской Федерации. – Москва, 2010. – 734 с.

9. Марченко М. Н. Источники права [Текст] : учебное пособие / Михаил Николаевич Марченко. – М. : ТК Велби, Проспект, 2005. – 760 с.

10. Мейер Д. И. Русское гражданское право [Текст]: Дмитрий Иванович Мейер : В 2-х ч. – М. : Статут, 2000. (Классика российской цивилистики). – По испр. и доп. 8-му изд., 1902. — Изд. 2-е, испр. – 831 с.

11. Пархоменко Н.М. Джерела права: проблеми теорії та методології [Текст] : монографія / Пархоменко Наталія Миколаївна. – К. : Юридична думка, 2008. – 336 с.

12. Пахман С. В. История кодификации гражданского права [Текст] : монография / Семен Викентьевич Пахман. – М. : Зерцало, 2004. – 872 с.

13. Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України [Текст] : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Погрібний Сергій Олексійович. – К., 2009. – 412 с.

14. Разуваев Н. В. Источник права: классическая и постклассические парадигмы методології [Текст] : монографія / Н. В. Разуваев, А. Э. Черноков, И. Л. Честнов [под общ. ред. И. Л. Чеснова]. – СПб., 2011. – 172 с.
15. Родионова О. М. Источники гражданского права России: история и современность [Текст]: монография / Ольга Михайловна Родионова. – М. : Издательство «Юрлитинформ», 2009. – 184 с.
16. Ромовська З. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: [Текст] : підручник / Зорислава Василівна Ромовська. – Видання друге, доповнене. – К. : Алерта, КНТ; ЦУЛ, 2009. – 594 с.
17. Семякин М. Н. Источники российского гражданского права: проблемы теории и практики [Текст] : монография / Михаил Николаевич Семякин. – М. : «Юрлитинформ», 2010. – 352 с.
18. Синайський В. И. Русское гражданское право [Текст] : учебник / Василий Иванович Синайский. – М. : Статут, 2002. – 638 с. (Классика российской цивилистики).
19. Сперанский М. М. Руководство к познанию законов [Текст] : монография / Михаил Михайлович Сперанский. – СПб. : Наука, 2002. – 680 с. (Серия «Русская государственная мысль»).
20. Храмов Д. В. Нетрадиционные источники российского частного права: общетеоретический аспект [Текст] : монография / Дмитрий Владимирович Храмов. [под научн. ред. А. В. Малько]. – М. : Юрлитинформ, 2012. – 192 с.
21. Цивільне право України. [Текст] : підручник в 2-х т. / Бервено С. М., Васильєва А. В., Галянтич М. К. [та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцовой, Р. А. Майданника. – 3-те вид., переоб. і допов. – К. : Юрінком-Інтер, 2010. – 976 с.
22. Цивільне право України [Текст] : підручник : у 2 т. / Борисова В. І. (кер. авт. кол.), Баранова Л. М., Т. І. Бєтова [та ін.] ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. – К. : Право, 2011. – Т. 1. – 656 с.
23. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права (по изданию 1907 г.) / Вступительная статья Е. А. Суханова [Текст] : учебник / Габриель Феликсович Шершеневич. – М. : Спарк, 1995. – 556 с.

УДК 347.122

ПОНЯТТЯ ОХОРОНИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ОХОРОНЮВАНИХ ЗАКОНОМ ІНТЕРЕСІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

CONCEPT OF PROTECTION OF CIVIL RIGHTS AND LEGITIMATE INTERESTS IN THE CIVIL RIGHTS

Желіховська Ю.В.,
кандидат юридичних наук
доцент кафедри цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права,
приватний нотаріус

У статті досліджено поняття охорони та поняття захисту прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб. Визначено систему гарантій прав і свобод людини та основні її складові, а також види гарантій. Проаналізовано поняття правового захисту порівняно з правовою охороною, а також розглянуто ряд думок науковців з даного питання.

Ключові слова: охорона, захист, дослідження, імплементація міжнародних стандартів, система гарантій, спеціальні (юридичні) гарантії, міри відповідальності, міра захисту, санкції, відповідальність.

Исследованы понятия охраны и защиты прав и охраняемых законом интересов физических и юридических лиц. Определена система гарантий прав и свобод человека и основные ее составляющие, а также виды гарантий. Проанализированы понятия правовой защиты по сравнению с правовой охраной, а также рассмотрен ряд мнений ученых по данному вопросу.

Ключевые слова: охрана, защита, исследования, имплементация международных стандартов, система гарантий, специальные (юридические) гарантии, меры ответственности, санкции, ответственность.

The concept of security and protection of rights and lawful interests of individuals and entities. The system of guarantees of rights and freedoms of its main components, as well as the types of guarantees. Analyzed the concept of legal security in compared of legal protection, but also considered a number of opinions of scientists on this issue.

Key words: protection, research, analysis, implementation international standards, System safeguards, special (legal) guarantees, degree of responsibility, measure of protection, sanctions, responsibility.

Після прийняття Конституції України – основного закону держави відбулась переорієнтація суспільних відносин на охорону і захист прав та інтересів громадян, побудову демократичної, правової держави, що зумовлює необхідність дослідження та аналізу на науковому рівні сучасного стану забезпечення охорони, захисту прав та інтересів [1, с. 3].

На теренах становлення Української державності особливої уваги заслуговує питання розвитку, охорони прав та свобод людини і громадянина. Питання прав людини і громадянина стає надзвичайно актуальними на фоні суспільних перетворень, які сьогодні відбуваються в Україні. З набуттям нашою державою незалежності Україна почала розбудовуватися як демократична правова держава, зорієнтована на побудову громадянського суспільства, в центрі якого є людина, а охорона та захист її законних прав і інтересів – найпріоритетніший напрямок державної діяльності [1, с. 3].

Забезпечення основних конституційних прав і свобод людини в Україні характеризується активізацією правозахисної діяльності у національних та міжнародних інституціях і імплементацією міжнародних стандартів у національне законодавство та юридичну практику.

Непорушність прав та охоронюваних законом інтересів є необхідною умовою правопорядку та стабільності в державі. Відповідно до основного Закону нашої держави «людина її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визначаються найвищою соціальною цінністю» [2, с. 18]. Правозастосовча діяльність органів цивільної юрисдикції, яка направлена на захист і охорону прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб потребує постійного вдосконалення [3, с. 3].

На будь-якому історичному етапі перед суспільством постає завдання охорони та захисту особистих та майнових прав осіб, які в силу певних причин не можуть самостійно здійснювати свої суб'єктивні права та виконувати юридичні обов'язки.